

Marginalisoitujen ihmisten representaatio mediassa

Ruskeat Tytöt Median merkitys Suomen mediarepresentaatioihin

Fiona Elone

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2020

Media-alan koulutusohjelma
Tuotanto ja käsikirjoittaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan koulutusohjelma
Tuotanto ja käsikirjoittaminen

ELONE FIONA

Marginalisoitujen ihmisten representaatio mediassa
Ruskeat Tytöt Median merkitys Suomen mediarepresentaatioihin

Opinnäytetyö 30 sivua, joista liitteitä 1 sivu
Toukokuu 2020

Marginalisoitujen ryhmien representaatio mediassa on suhteettoman vähäistä, ja usein stereotyyppistä sekä leimaavaa, mikä osaltaan ylläpitää epätasa-arvoista asemaa yhteiskunnassa. Vääristyneisiin representaatioihin vaikuttavat tiedon puute, sisäistetyt syrjivät asenteet ja media-alan tekijöiden homogeenisyys.

Opinnäytetyö käsittelee marginalisoitujen ihmisten representaatiota mediassa ja Ruskeat Tytöt Median merkitystä rodullistettujen ihmisten representaatioihin Suomen mediakentällä.

Tutkin Ruskeat Tytöt Mediaa, joka on Suomen ensimmäinen media rodullistetuilta ihmisiltä rodullistetuille ihmisille. Kartoitan heidän toimintaansa, joka pyrkii muuttamaan vallalla olevaa tekemisen kulttuuria ja sitä kautta tarjoamaan laadukkaampia mediasisältöjä.

Suomalaisen etnisyysdatan puutteen takia, keskityin tarkastelemaan marginalisoitujen ryhmien representaatioista tehtyjä tutkimuksia Hollywoodin kontekstissa. Pyrin taustoittamaan vallalla olevia syrjiviä normeja tarkastelemalla Hollywoodin rasistisuutta läpi sen historian. Tutkimuksen perusteella on selvää, että representaatiovinoumat ovat todellisia ja niiden purkaminen olisi kannattavaa sekä yhteiskunnallisen merkityksen että sisältöjen laadun kannalta.

Aineistona käytin aikaisempia tutkimuksia, artikkeleita ja asiantuntijahaastattelua.

Asiasanat: ruskeat tytöt media, representaatio, marginalisointi

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Bachelor of Media and Arts
Production and Screenwriting

FIONA ELONE:

The Representation of Marginalised People in Media
The Significance of Ruskeat Tytöt Media on Representation in Finnish Media

Bachelor's thesis 30 pages, appendices 1 page
May 2020

Marginalised groups are underrepresented in media and often portrayed in a stereotypical and stigmatising way, contributing to their unequal position in society. The distorted representations are caused by lack of information, internalised discriminatory attitudes and the homogeneity of the field.

This bachelor's thesis examines the representation of marginalised people in media and the significance, that Ruskeat Tytöt Media has on the representations in Finland.

I study Ruskeat Tytöt Media, which is the first Finnish media from racialized people to racialized people. I examine how they work towards changing the existing practices to create better contents.

Due to the lack of ethnic data in Finland, I concentrate on studies of representation in Hollywood. I examine existing discriminatory norms in relation to the historical racist practices of Hollywood. Through this research it is clear, that the representation bias is real. The benefits on society and content quality of changing this bias are also apparent.

I used existing studies, articles and an interview from a specialist as the research material for this thesis.

Key words: ruskeat tytöt media, representation, marginalisation

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	6
2. MIKÄ ON RUSKEAT TYTÖT MEDIA.....	8
2.1. Meiltä Meille -periaate	8
2.2. Toimintaa ohjaavat arvot	9
2.3. Toiminnan eri osa-alueet	10
2.4. Merkitys representaatioihin kotimaisella mediakentällä	12
3. TILASTOJEN PUUTE REPRESENTAATIOVINOUTUMAN MAHDOLLISTA- JANA	14
4. HOLLYWOOD KANSAINVÄLISTEN REPRESENTAATIOIDEN MÄÄRIT- TELIJÄNÄ	16
4.1. Representaatioiden merkitys mediassa	16
4.2. Pieni katsaus Hollywoodin rasistiseen propangaan läpi historian.....	19
4.2.1. Rasististen normien toteutuminen kotimaisella mediakentällä	22
4.2.2. Etnisten vähemmistöjen representaatiovinouma Hollywoodissa	24
5. POHDINTA	26
LÄHTEET.....	27
LIITTEET	30
Liite 1. Haastattelun teemat.....	30

ERITYISSANASTO JA TERMIT

Eksotisointi	Näennäisesti positiivista erilaisuuden korostamista, jolloin yksilö kuitenkin erotetaan niin sanotusta valtaväestöstä, jonkin yksittäisen etnisyyteen liittyvän piirteen perusteella.
Intersektionaalinen feminismi	Teoreettinen viitekehys, joka tunnistaa, että ihmisen asemaan yhteiskunnassa vaikuttaa sukupuolen lisäksi etninen tausta, luokka, vammaisuus tai vammattomuus, seksuaalinen suuntautuminen ja moni muu tekijä, jotka voivat aiheuttaa risteäviä rasitteita.
Kolorismi	Ihonväriin ja -sävyyn perustuvaa syrjintää, jossa saman etnisen taustan omaavat vaaleampi-ihoiset ihmiset kokevat etuoikeuksia tummaihoisempiin nähden.
Marginalisoitu	Henkilö tai ryhmä, joka on siirretty keskiön ja niin sanotun normaalin ulkopuolelle, eli pakotettu marginaaliin.
POC	Person of color on englanninkielinen termi, jota käytetään ei-valkoisista ihmisistä. Termi on neutraali versio sanoista, jotka juontavat juurensa rotuerottelun aikaan, kantaen rasistista konnotaatiota. Suomen kielestä ei löydy POC-sanaa vastaavaa termiä.
Rodullistettu	Henkilö tai ryhmä, joka tulee marginalisoiduksi etnisen taustansa perusteella.
White passing	POC, jonka fyysiset piirteet muistuttavat niin sanottuja valkoisia piirteitä.

1. JOHDANTO

Opinnäytetyöni tutkii Ruskeat Tytöt Mediaa, sen merkitystä rodullistettujen ihmisten representaatioihin kotimaisella mediakentällä ja mediarepresentaatioiden vinoumia, peilaten kansainvälisiin tutkimuksiin ja Hollywoodin määrittelemiін normeihin audiovisuaalisessa tarinan kerronnassa. Pysin tutkimuksella hiukan raottamaan vallalla olevaa valkoisuuden normia ja sen haitallisia vaikutuksia rodullistetuista ihmisistä kerrottaviin tarinoihin.

Valitsin tutkia marginalisoitujen ihmisten representaatiota, jotta opinnäytteeni voisi toimia keskustelunavaajana aiheisiin, joista meidän yhteiskunnassamme ei puhuta vielä tarpeeksi. Pysin siihen, että tämä opinnäytetyö, voisi omalta osaltaan tehdä näkyväksi syrjiviä rakenteita ja neutraaleiksi miellettyjä normeja, joita kuluttamamme ja tuottamamme media luo ja ylläpitää. Tavoitteeni oli, että joku media-alalla opiskeleva tai työskentelevä voisi saada jonkin uuden näkökulman, jolla tutkia media-alan vahvistamaa rakenteellista syrjintää ja omaa tekemistään.

Ruskeat Tytöt Media on vuonna 2017 perustettu verkkomedia ja monimedia-alusta, jonka toimintatarkoitus on “ - laajentaa representaatioita ja rodullistetuista ihmisistä kerrottavia tarinoita, sekä toimia alustana ruskeille kulttuuriammatilaisille ja asiantuntijoille toteuttaa omia luovia ja merkityksellisiä projektejaan.”¹ Ruskeat Tytöt Media on ensimmäinen kotimainen media, joka keskittyy luomaan monipuolisia ja todellisia kuvauksia rodullistetuista ihmisistä, rodullistettujen ihmisten tekemänä.

Olin Ruskeat Tytöt Median lukija ja seuraaja, kun keväällä 2018 suoritin heillä työharjoittelujakson, jossa sain ensikosketuksen heidän toimintaansa kulissien takana. Harjoitteluni aikana ymmärryksenä Ruskeat Tytöt Median merkittävydestä ja erityislaatuudesta kasvoi yli subjektiivisen kokemukseni ja sain nähdä, kuinka laaja yleisö saattoi kokea samaistumisen tunteita Ruskeat Tytöt Median sisältöjen ansiosta, useasti ensimmäisiä kertoja ikinä.

¹ <https://www.ruskeattytot.fi/>

Tutkin opinnäytetyössäni sitä, millaisia vaikutuksia representaatioiden lisääntymisellä on yleisesti ja miten intersektionaalisen feminismin viitekehyksessä toimiva Ruskeat Tytöt Media on vaikuttanut representaatioihin Suomen kontekstissa. Lähteinä käytän asiantuntijahaastattelua, artikkeleita, kirjallisuutta, sekä muita rodullistettujen ihmisten representaatiosta tehtyjä tutkimuksia.

2. MIKÄ ON RUSKEAT TYTÖT MEDIA

2.1. Meiltä Meille -periaate

Ruskeat Tytöt Media on verkkomedia ja monimedia-alusta, joka määrittelee tavoitteekseen: “- laajentaa representaatioita ja rodullistetuista ihmisistä kerrottavia tarinoita, sekä toimia alustana Ruskeille kulttuuriammattilaisille ja asiantuntijoille toteuttaa omia luovia ja merkityksellisiä projektejaan.”² Ruskeat Tytöt tuottaa “Meiltä Meille” -periaatteella muun muassa journalistisia sisältöjä, av-produktioita, podcasteja ja tapahtumia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kaikissa Ruskeat Tytöt Median tuotannoissa ja sisällöissä ovat keskiössä Ruskeat ihmiset: toimittajina, artisteina, tuottajina, malleina, lukijoina, kohderyhmänä ja kaikkina muinakin toimijoina. (Amzil, 2020.)

Tutkimukset osoittavat, että etnisten vähemmistöjen representaatiot mediassa ovat sekä vähäisiä että vääristyneitä. Etnisiä vähemmistöjä näytetään suhteetoman paljon rikollisina, vähäosaisina, passiivisina kohteina ja tilanteiden uhreina. Tämä ulottuu fiktiivisten sisältöjen lisäksi myös esimerkiksi uutisointiin. Negatiiviset ja yksipuoleiset representaatiot vaikuttavat marginalisoituihin ryhmiin haitallisesti monella tasolla. Ne luovat leimaavia mielikuvia, jotka luonnollisesti vaikuttavat negatiivisesti marginalisoitujen ihmisryhmien asemaan yhteiskunnassa. Näitä rakenteita Ruskeat Tytöt Media pyrkii purkamaan luomalla tilaa Ruskeille ammattilaisille tehdä parempia sisältöjä ja muuttaa etnisistä vähemmistöistä kerrottavia tarinoita. (Ruskeat Tytöt, 2019)

Meiltä Meille -periaate ei itsessään ole Ruskeat Tytöt Median keksimä käsite. Samaa toimintaperiaatetta sovelletaan monissa eri konteksteissa erilaisten tekijöiden toimesta, mutta Ruskeat Tytöt on oman määritelmänsä mukaan “Suomen ensimmäinen media ruskeilta ihmisiltä ruskeille ihmisille”. Termillä Ruskeat, ei kuitenkaan viitata vain ulkoisesti tunnistettaviin, niin sanotusti ei-valkoiisiin fyysisiin piirteisiin, vaan ylipäätään ihmisiin, jotka tulevat Suomessa rodullistetuiksi.

Ruskea voi olla kuka tahansa Suomessa *rodullistetuksi tuleva. Ruskea on siis valitsemamme sateenvarjotermi ihmisille ja ryhmille, joita kutsu-

²<https://www.ruskeattytot.fi/>

taan Suomessa usein ulkonäkönsä tai nimensä perusteella etnisiksi vähemmistöiksi, ulkomaalaisiksi, ulkomaalais-taustaisiksi, maahanmuuttajiksi, maahanmuuttaja-taustaisiksi, jne. Ruskeus on kuitenkin myös itsemäärittely-kysymys.

*Rodullistetuksi tulevat ihmiset nähdään usein ei-suomalaisina ja heihin kohdistuu stereotyyppisiä oletuksia ja ennakkoluuloja ei-valkoisuudesta..³

2.2. Toimintaa ohjaavat arvot

Ruskeat Tytöt Median verkkomuoto on ollut sekä resurssi- että tavoitettavuuskysymys. Keskeisten arvojen juuressa on muun muassa pyrkimys olla mahdollisimman laajasti tavoitettavissa, ihmisen sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Tämän lisäksi verkkojulkaisu mahdollistaa tavoitettavuuden myös Suomen ulkopuolella asuville seuraajille (Amzil, 2020).

Kotimaisella mediakentällä on yhä enemmän myös muita itsenäisiä tekijöitä, jotka toimivat pääasiallisesti verkkoalustoilla. Esimerkiksi suomalainen Long-Play tuottaa nimensä mukaisesti pitkiä, laajasti taustoitettuja journalistisia sisältöjä, joita he julkaisevat verkossa.⁴ Indie-mediamuoto mahdollistaa vapautta ja riippumattomuutta. Ruskeat Tytöt Median lisäksi Suomessa on myös muita mediatoimijoita, joiden tuotantoja ohjaa kokemus siitä, että kotimaisella mediakentällä tällä hetkellä vallitseva homogeenisyys vaikuttaa tuotettaviin sisältöihin negatiivisesti. Vastaavanlaisten kysymysten parissa työskentelee muun muassa vuonna 2018 perustettu tamperelainen Rare-media, joka on oman kuvauksensa mukaan “uusi media nuorilta nuorille, joka tuottaa laatujournalismia nuorten kulutustottumusten ja mielenkiinnon ehdoilla.” Heidän toimintansa premissi on, ettei journalismi nykyisellään palvele nuorten tarpeita, eikä tavoita nuoria sen takia, että sisällöntuottajien keski-ikä on korkea. Raren ydintiimissä keski-ikä sen sijaan on 25. (Vedenpää, V. 2019)

Ruskeat Tytöt Media poikkeaa tavanomaisesta yrityspohjaisesta toiminnasta siten, että se toimii osana Ruskeat Tytöt ry:tä, joka on voittoa tavoittelematon yhdistys. Yhdistyksen toiminnan juuressa on tavoite luoda alusta ja yhteisö, joka edistää marginalisoitujen tekijöiden hyvinvointia ja työllistymistä myös Ruskeat Tytöt Median ulkopuolella. Sisällöntuotantoa ja kaikkea muuta toimintaa ohjaa

³<https://www.ruskeattytot.fi/>

⁴ <https://www.longplay.fi/mika-long-play>

siis ennen kaikkea yhteiskunnallinen merkittävyys, eikä taloudellinen hyöty. Toiminnanjohtaja Jasmina Amzil kuvaa Ruskeat Tytöt Median tärkeimmiksi arvoiksi yhteisöllisyyden, eettisyyden, tasa-arvon, kestävän kehityksen, solidaarisuuden ja hyvinvoinnin. “Ruskeat Tytöt Media pyrkii ottamaan huomioon sekä paljastamaan juttujen taustalla piilevät erilaiset valta-asetelmat, kontekstit ja ihmiselämän tasot.” (Amzil, 2020)

2.3. Toiminnan eri osa-alueet

Ruskeat Tytöt Media on syntynyt tarpeesta kertoa monipuolisia ja totuudenmukaisia tarinoita Ruskeista ihmisistä, mutta sisällöt resonoivat myös moniin, jotka eivät identifioitu Ruskeiksi. Ruskeat Tytöt Median toteuttamassa lukijakyselyssä (2017) selviää, että uusien näkökulmien ja aikaisemmin tuntemattomien kokemusten näkyväksi tekeminen on kiinnostavaa ja tärkeää myös niille lukijoille, jotka eivät koe rodullistamista itse. Siinä missä monet Ruskeaksi identifioituvat lukijat ovat kokeneet samaistumista ja nähdyksi tulemisen tunnetta, on sisällöillä myös kouluttava, tietoa lisäävä merkitys.

Eri toiminnan osa-alueiden sisältöjen erinomainen vastaanotto vuosien varrella kertoo tarpeen todellisuudesta. Ruskeat Tytöt Media on erillinen kokonaisuus, mutta perustuu Koko Hubaran suosittuun Ruskeat Tytöt -blogiin, joka käsitteli tämän elämää rodullistettuna suomalaisena. Blogi perustettiin helmikuussa 2015 ja sen ensimmäistä julkaisua “Unohdatko säkin aina, että olet ruskea?” on sittemmin jaettu 21 000 kertaa. Ensimmäisenä vuonnaan yksi blogin julkaisuista “Minä olen unelma” oli koko julkaisualustansa Lily.fi -portaalin luetuin.⁵

Blogin suosion myötä ja sen herättämien yhteiskunnallisten keskustelujen tarpeesta, syntyi Ruskeat Tytöt yhdistys ja lopulta Hubara lakkasi kirjoittamasta blogiaan kaksi vuotta julkistamisen jälkeen, samannimisen verkkomedian aloittaessa toimintansa maaliskuussa 2017. Blogia luki parhaimmillaan lähes 76 000 käyttäjää päivässä (Hubara, K. 2019) ja maaliskuussa 2017 julkaistiin myös blogiteksteihin perustuva Ruskeat Tytöt -nimeä kantava esseekokoelma.⁶

⁵ <https://www.lily.fi/blogit/ruskeat-tytot/kiitos/>

⁶ <https://www.ruskeattytot.fi/ourstory>

Median lisäksi Ruskeat Tytöt ry:n ydintoimintaan kuuluu myös RT Konsult -asiantuntijapalvelu, joka perustettiin rahoittamaan median toimintaa ja lisäämään antirasistista osaamista kotimaisella ammattikentällä, sekä RT LIT Akatemia, media- ja kirjoittajakoulu Ruskeille ihmisille. Kaikki yhdistyksen toiminnasta kerätyt tuotot suunnataan tekijäpalkkioihin ja yhdistyksen toimintaan, mutta eri toimintamuodot toimivat myös luodakseen ja vahvistaakseen yhteisöä. Haastattelussaan Suomen Lehdistölle Ruskeat Tytöt Median entinen hallintovastaava Mona Eid kuvailee, miten tapahtumat ja koulutukset ovat tapa ylläpitää suhdetta yhteisöön. “Osallisuus tulee sitäkin kautta, että pääsee tapahtumiin oikeasti mukaan, eikä vain lue passiivisesti juttuja.” (Uusivirta, M. 2019)

Vuodelle 2020 määritellyn toimintasuunnitelman mukaan Ruskeat Tytöt yhdistyksen toiminnan eri osa-alueiden tavoite on kuitenkin yhteinen. Se pyrkii nostamaan esiin uusia ääniä ja lisätä kotimaisen mediakentän moninaisuutta ainakin seuraavilla tavoilla:

1. Tuomalla vielä alan ulkopuolella olevia nuoria sekä sitouttamalla nuoria alan ammattilaisia mukaan journalismin pariin RT LIT Akatemia -kirjoittajakoulun ja Ruskeat Tytöt Median tarjoamien työmahdollisuuksien kautta
2. Pysymällä saavutettavana Ruskeat Tytöt Median yleisölle ja RT LIT -kirjoittajakoululaisille maksuttomuuden keinoin
3. Tekemällä yhteistyötä valtavirtamedioiden (mm. Yle Kioski) ja muiden instituutioiden (mm. koulut, kustantamot, yliopistot, ministeriöt) kanssa mediayhteistyön, kirjoittajakoulu yhteistyön sekä RT Konsult -koulutus-toiminnan kautta
4. Toimimalla esimerkkinä muille toimituksille työllistämällä toimittajia eri taustoista ja ikäryhmistä tavalla, joka ei poista mm. seksuaali- ja etnisiin vähemmistöihin ja eri sukupuoliin kuuluvien ammattilaisten omaa valtaväestöstä eroavaa kokemusta ja yhdenvertaisuuteen kuuluvaa vapautta tehdä töitä omaehtoisesti omista lähtökohdistaan
5. Osallistumalla aktiivisesti julkiseen keskusteluun tekemällä kunnianhimoisesti laadukasta, jatkuvaa, riippumatonta mediaa ruskeilta ihmisiltä ruskeille ihmisille (lue: ei-valkoisille ihmisille, etnisille vähemmistöille) ja kaikille laadukkaan yhteiskunnallisen, kulttuuri-kauneus- ja muotijournalismin ystäville. (Ruskeat Tytöt, 2019)

2.4. Merkitys representaatioihin kotimaisella mediakentällä

Tässä kappalaeessa käsittelen representaatioiden monipuolistumisen kumulatiivista lisääntymistä ja sitä miten Ruskeat Tytöt Median rooli on vaikuttanut suomalaiseen mediakenttään laajemmin. Ruskeat Tytöt -blogi, -esseekokoelma, -yhdistys ja viimeisimpänä -Media on aloittanut ja ylläpitänyt yhteiskunnallista keskustelua Ruskeasta suomalaisuudesta, jota ei aikaisemmin ole käyty. Ruskeat Tytöt Media pyrkii toiminnallaan tekemään näkyväksi tarinoita ja tekijöitä, joita on Suomessakin paljon, mutta jotka ovat aliedustettuina kotimaisella kulttuuri- ja mediakentällä (Amzil, 2020). Tästä työstä Ruskeat Tytöt Media on palkittu muun muassa Suomi-palkinnolla, jonka tiede- ja kulttuuriministeri jakaa vuosittain (Tiede- ja kulttuuriministeri, 2019).

Ruskeat Tytöt Media on muun muassa tuottanut kaksi dokumentaarista videodokumenttisarjaa *Artist at work* ja *Se tyyli*, sekä podcast-sarjan *Afro-suomen historiaa etsimässä*. Poikkeuksellisen näistä sisällöistä tekee sen, että sekä esiintyjät että työryhmä tuotantojen taustalla, ovat Ruskeita oman alansa ammattilaisia. *Artist at work* nostaa esille kotimaisia nykyaikaisia taiteilijoita, Yle Kioskille tuotettu *Se tyyli* kertoo nuorista suomalaisista tyylivaikuttajista ja Afrosuomen historiaa kartoittaa Suomen historiaa mustien suomalaisten perspektiivistä.⁷ Vastaavanlaista sisältöä, jossa rodullistetut suomalaiset olisivat keskiössä sekä kameran edessä tai äänessä että tarinoiden takana, on Suomessa vielä hyvin vähän valtavirtamediassa. Viime vuosina liikehdintä on kuitenkin lisääntynyt. Hyvä esimerkki on YLE:n radio-ohjelma Mahadura&Özberkan, jossa äänessä on kaksi rodullistettua naista: Susani Mahadura ja Yagmur Özberkan, jotka pyrkivät ravistelemaan yhteiskunnan rakenteita ja tuomaan esille niitä ääniä, jotka eivät yleensä saa itseään kuuluviin (Närvänen, 2020). Tämän lisäksi monet marginalisoidut tekijät ovat löytäneet yleisönsä vaihtoehdoiskanavista, esimerkiksi sosiaalisen median kautta.

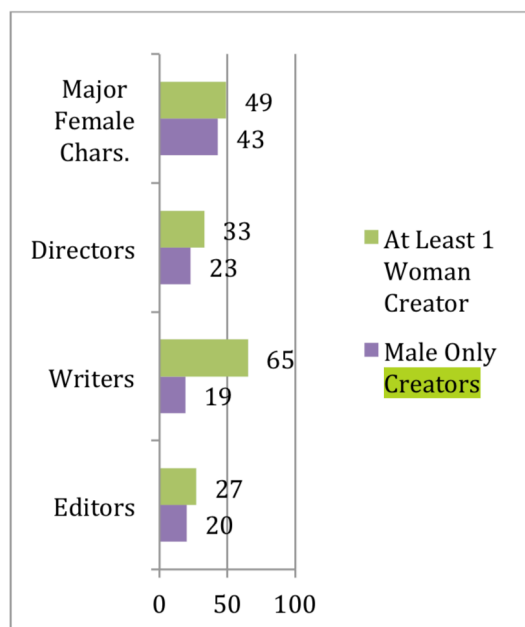
Siinä missä Ruskeat Tytöt on aloittanut keskustelua Ruskeasta suomalaisuudesta ja Suomen media- ja kulttuurikentän valkoisuudesta, on rodullistettujen ihmisten omilla ehdoilla tuotettavien sisältöjen liikehdintä kasvanut paljon sitä suuremmaksi, kun yhä enemmän Ruskeita ammattilaisia on alkanut käydä vastaavanlaisia keskusteluja. Suomessa nähtiin muun muassa keväällä 2020 Su-

⁷ <https://www.ruskeattytot.fi/video>

sani Mahaduran ohjaama Kelet-dokumentti, joka teki historiaa olemalla ensimmäinen kotimainen elokuva rodullistetusta transnaisesta.⁸ Poikkeuksellisen Kelet-dokumentista teki myös se, että Baba Lybeck Productionsin tuottamassa elokuvassa oli kauttaaltaan vahva naisoletettujen edustus ja elokuvan keskiössä olevien esiintyjien lisäksi myös ohjaaja itse on rodullistettu nainen.

Representaatioiden positiivinen vaikutus onkin huomattavaa myös mediatuotannoissa sisäisesti. San Diegon yliopiston Boxed In Report -tutkimus naisten ja miesten suhdanteista televisiossa ja elokuvissa osoittaa, että tuotannoissa, joissa ohjelmien alulle panijoissa *creators* on vähintään yksi nainen, on suurempi todennäköisyys, että naisia on myös työryhmän merkittävässä rooleissa, esimerkiksi käsikirjoittajina ja ohjaajina, kuin ohjelmissa, joiden alulle panijat ovat pelkästään miehiä. Sama vaikutus nähdään myös kameran edessä, sillä tällaisissa sisällöissä naisten osuus merkittävistä hahmoista *major female characters* nousee myös merkittävästi (kuvio 1). (Lauzen, 2019)

Figure 13.
Comparison of Programs with at Least 1
Woman Creator vs. Programs with
Exclusively Male **Creators**

KUVIO 1. Vertailu sisältöjen välillä, joissa ohjelmien alulle panijoissa *creators* on vähintään yksi nainen tai pelkästään miehiä (Lauzen, 2019)

⁸ <https://docpointfestival.fi/tapahtumat/elokuvat/kelet/>

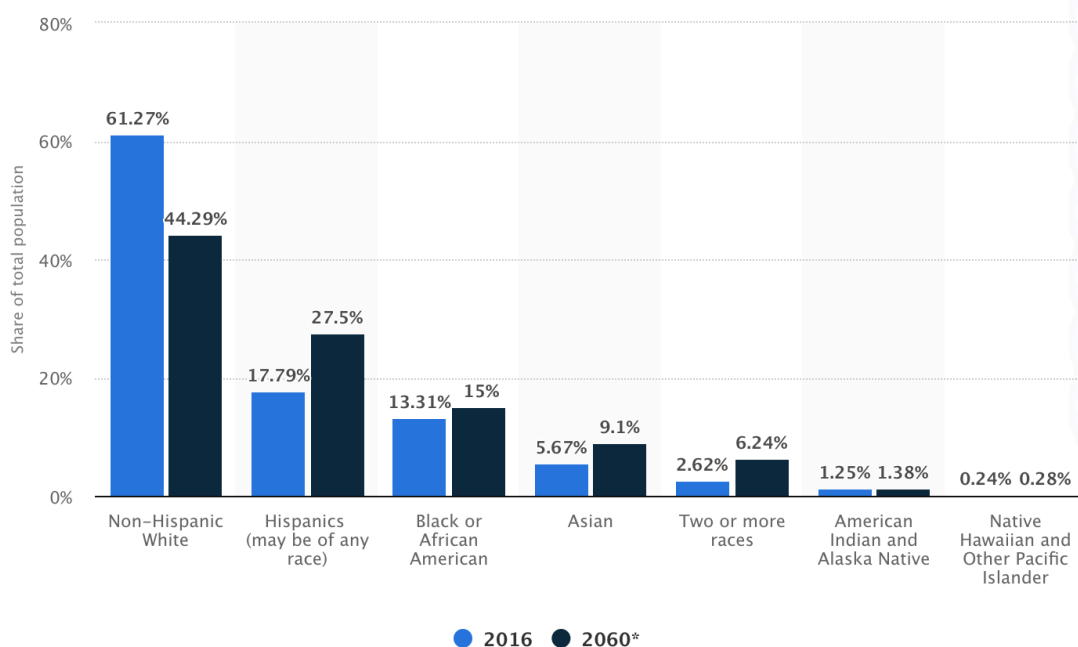
3. TILASTOJEN PUUTE REPRESENTAATIOVINOUTUMAN MAHDOLLIS- TAJANA

Tässä kappaleessa taustoitan puuttuvan datan merkitystä kotimaisen mediakentän tutkimisessa. Esseessään "Yksinäisyys on tilastollinen harha" Koko Hubara (2017) määritteli yhdeksi rakenteellisen syrjinnän mahdollistajaksi tilastojen puutteen ja avasi keskustelun etnisyystiedon tärkeydestä. Suomessa ei nimittäin tehdä tilastoja etnisen taustan perusteella, mikä käytännössä tekee eri marginalisoidut ryhmät tilastollisesti näkymättömäksi. Myös tilastokeskuksen väestö- ja elinolotilastot -yksikön kehittämisspäälikkö Jari Nieminen on ilmaissut huolensa tällaisen datan puutteesta. Artikkelissaan "Etnisyystiedon merkitys kasvaa maahanmuuton lisääntyessä" (2013) hän toteaa muun muassa, että "Etnisen ryhmän olemassaolo tulee näkyväksi, kun sen koko selvitetään väestölaskennan yhteydessä. Etnisen vähemmistön tunnistaminen luo pohjaa ryhmän vaatimusten huomioon ottamiseen päätöksenteossa." (Nieminen, 2013)

Tilastoja tehdään Suomessa äidinkielen, syntymämaan ja kansallisuuden mukaan. Kaikki tekijöitä, jotka voivat antaa osviittaa henkilön etnisyydestä, mutta eivät kuitenkaan kartoita sitä yksiselitteisesti. Suomalaistaustaisia ovat nimitäin tilastokeskuksen tämänhetkisen määritelmän mukaan kaikki ne henkilöt, joilla vähintään toinen vanhemmista on syntynyt Suomessa (Tilastokeskus). Tämän johdosta kaikki Suomessa syntyneet, äidinkielenään suomea puhuvat, kansalaisuudeltaan suomalaiset ihmiset, joiden toinen vanhempi on syntynyt Suomessa, ovat tilastoissa edustettuina vain noiden tekijöiden perusteella, sekä suomalaistaustaisina, oli heidän etninen taustansa mitä tahansa. Käytännössä Suomessa on siis paljon näkyviin vähemmistöihin kuuluvia henkilöitä, joiden kokemukset syrjinnästä jäävät tilastoimatta, sillä paperilla he eivät poikkea niin sanotusta valtaväestöstä, vaikka käytännössä he kokevat rajuakin syrjintää ulkonäkönsä perusteella (Oikeusministeriö).

Etnisyystilastojen puutteen takia meidän ei siis ole myöskään mahdollista tehdä tilastoja siitä, millaista on eri etnisten ryhmien näkyvyys kotimaisessa mediassa suhteessa niiden todelliseen määrään. On siis tieteellisesti mahdotonta tehdä näkyväksi, mikä on eri etnisten ryhmien näkyvyys Suomen mediassa, suh-

teessa kansan todelliseen demografiaan tällaisenaan. Voimme kuitenkin tutkia representaatioita esimerkiksi Hollywoodin kontekstissa, joka on maailman suurimpia elokuvakoneistoja ja länsimaisen median suunnannäyttäjiä. Hollywoodin oleellisuus suomalaisen ihmisen mediarepresentaatiolle on selvä. Vuonna 2019 Suomen sadasta katsotuimmasta elokuvasta 75:n tuotantomaa oli Yhdysvallat.⁹ Yhdysvalloissa on myös tehty jo vuosikymmeniä tilastoja, joista selviää erilaisten ryhmien suuruus suhteessa kokonaisväestöön (kuvio 2). Tämä on mahdollistanut sen, että Yhdysvaltojen kontekstissa voidaan tutkia tarkasti erilaisia ilmiöitä eri etnisten ryhmien sisällä, vertailla kehitystä suhteessa muihin ilmiöihin ja tehdä arvioita tulevast. Tämä mahdollistaa myös sen, että Yhdysvalloissa voidaan tutkia sitä, miten eri ryhmät ovat esillä mediassa.

KUVIO 2. Yhdysvaltojen etninen jakauma suhteutettuna koko väestöön vuosina 2016 ja 2060. (Duffin, 2020)

⁹ <https://ses.fi/tilastot-ja-tutkimukset/vuoden-katsotuimmat-elokuvat/>

4. HOLLYWOOD KANSAINVÄLISTEN REPRESENTAATIOIDEN MÄÄRITTELIJÄNÄ

4.1. Representaatioiden merkitys mediassa

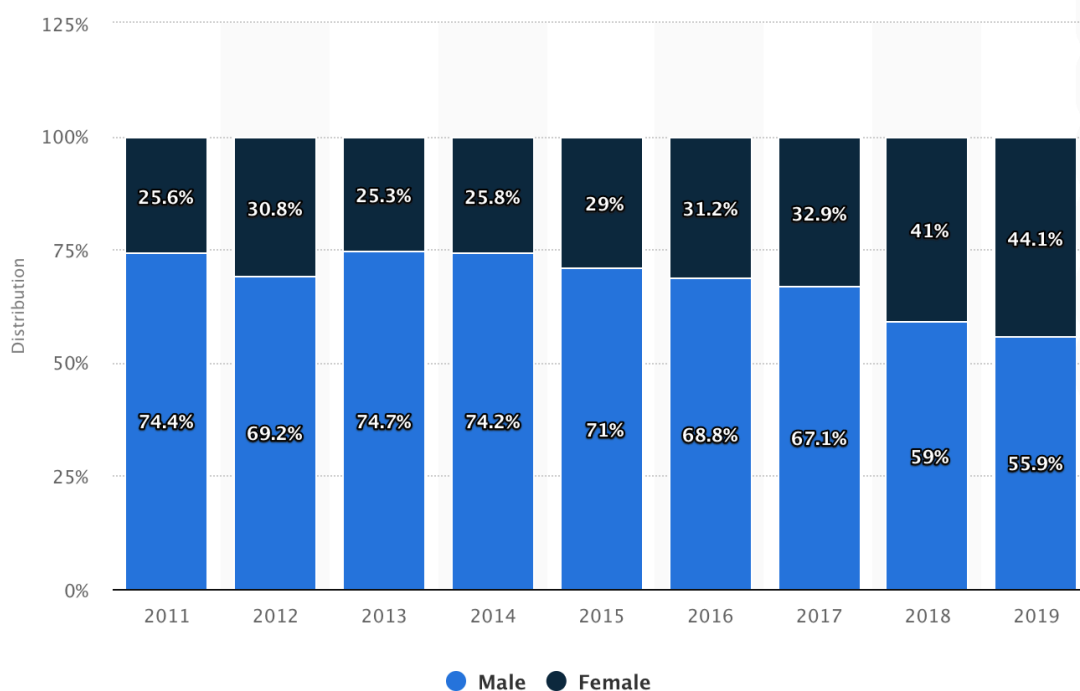
Hollywoodin rasistisuus on ollut selvässä poliittisessa korrelaatiossa Yhdysvaltojen ja maailman historian kanssa. Rodullistettujen ihmisten ja erityisesti mustien ihmisten esittäminen Hollywood-elokuvissa on toiminut tehokkaana propagandana ja ylläpitänyt sekä ohjannut asenteita heitä kohtaan. Vaikutus on kiistaton Yhdysvalloissa, mutta myös maailmanlaajuisesti Hollywoodin kansainvälisen suosion myötä. Mustien hahmojen esittäminen elokuvassa on jakautunut erilaisiin aikakausiin, joista ensimmäisellä rasismi oli kaikkein näkyvintä ja räikeintä, jatkuen kuitenkin nykypäivään asti sisällöllisesti melko muuttumattomana (Classified X. 1998).

Eri etnisten ryhmien representaatioita tutkiessa onkin tärkeää kiinnittää huomiota sekä siihen, kuinka paljon näkyvyyttä on, mutta erityisesti myös sen luonteeseen. Tutkimukset osoittavat, että marginalisoituja ryhmiä näkyy mediassa huonosti, mutta pelkkä näkyvyyden lisääminen kameran edessä ei riitä, sillä eri etnisistä ryhmistä kerrottavat tarinat ovat usein itseään toistavia ja vahvasti asennoituneita.

Tarinoiden monimuotoisuuden lisääntymiseksi representaatiot myös kameran takana työskentelevissä työryhmissä ovat olennaisia. Sen lisäksi, että tutkitaan, missä määrin tiettyjä väestöryhmiä on esillä mediassa, onkin erityisen tärkeää tutkia myös, millaisissa rooleissa eri taustaisia ihmisiä nähdään. Neutraaleiksi mielletyt perspektiivit voivat todellisuudessa olla todella haitallisia ja toiseuttavia, vaikuttaen siihen, millaisia pysyviä mielikuvia meille syntyy erilaisista ihmisistä. TED-puheessaan *The danger of a single story* kirjailija Chimamanda Ngozi Adichie pohtii toistuvien stereotyyppien vaikutusta ihmisten mielikuviin erilaisista ihmisryhmistä. Hänen mukaansa stereotyyppiat eivät ole välttämättä itsessään valheellisia, mutta ongelmallisuus piilee siinä, että niiden usein muodostuessa niin sanotusti ainoiksi tarinoiksi, ei tilaa jää lainkaan muille yhtä

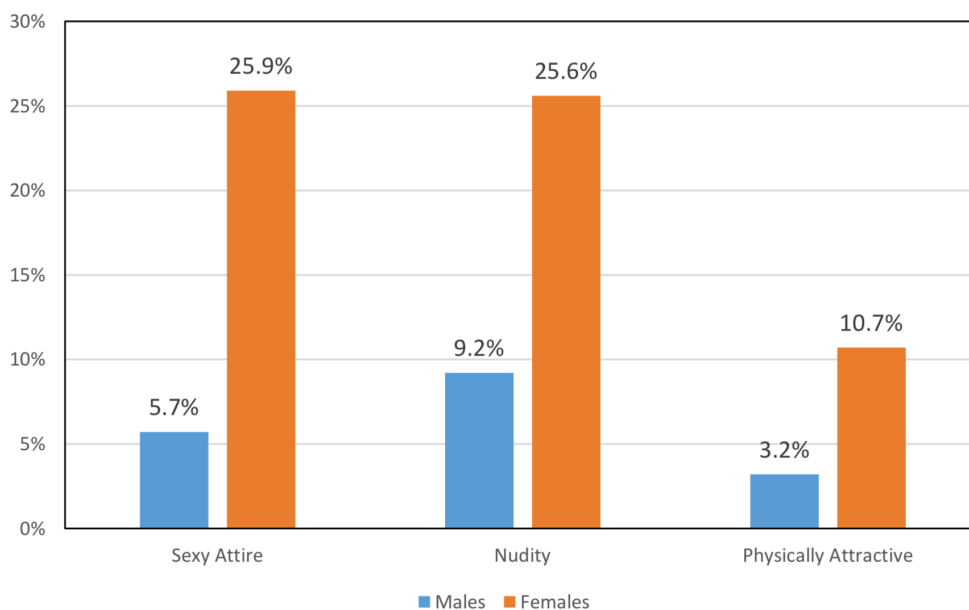
tärkeille tarinoille ja todellisuuksille.¹⁰ Näin katsojille, kuuntelijoille ja lukijoille muodostuu haitallisia ja yksiulotteisia käsityksiä erilaisista ihmisryhmistä.

On esimerkiksi selvää, että naisoletettuja näkyy elokuvissa vähemmän pääosissa (kuvio 3), mutta toisaalta miesoletettuihin nähden heitä näytetään huomattavasti useammin alasti ja eroottisesti latautuneissa asuissa, minkä lisäksi heidän fyysiseen viehättävyyteensä tehdään enemmän viittauksia (kuvio 4). Tämä luo yksipuolista kuvastoa, jossa naisoletettujen rooliksi tarinoissa muodostuu seksualisoitu ja esineellistetty osa.

KUVIO 3. Pääroolien binäärinen sukupuolijakauma yhdysvaltalaisessa elokuvassa vuosina 2011-2019. (Watson, 2020)

¹⁰ "The single story creates stereotypes, and the problem with stereotypes is not that they are untrue, but that they are incomplete. They make one story become the only story." (Adichie, C. (2009, Heinäkuu). *The danger of a single story* [Video] Saatavilla: https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_the_danger_of_a_single_story)

KUVIO 4. Hahmojen alastomuus ja seksuaalisointi binäärisen sukupuolen mukaan.

Tutkimustulokset paljastavat myös intersektionaalisuuden tärkeyden, sillä ne osoittavat toistuvasti, että kuuluminen kahteen erilaiseen marginalisoituun ryhmään vähentää edustusta elokuvissa entisestään. Siinä missä POC-miehet ovat aliedustettuina rooleissa ja esimerkiksi ohjaajina, ovat POC-naiset vielä moninkertaisesti huonommassa asemassa (kuvio 5). Sama pätee vammaisiin naisiin ja miehiin ja voidaan vain spekuloida, miten eksponentiaalinen tilanne on sukupuolivähemmistöille ja heille, jotka kuuluvat vielä useampiin eri marginalisoituihin ryhmiin samanaikaisesti. (Smith, Choueiti & Pieper, 2019.)

WHEN HOLLYWOOD THINKS DIRECTOR, THEY THINK WHITE MALE

ACROSS 900 FILMS AND 1,006 DIRECTORS...

5.6%

OR 56 WERE BLACK OR AFRICAN AMERICAN

3.0%

OR 30 WERE ASIAN OR ASIAN AMERICAN

OF THE 56 BLACK OR AFRICAN AMERICAN DIRECTORS...

53

3

MALE

FEMALE

OF THE 30 ASIAN OR ASIAN AMERICAN DIRECTORS...

28

2

MALE

FEMALE

KUVIO 5. Hollywood ohjaajien representaatiovinouma suhteessa etniseen taustaan ja binääriseen sukupuoleen. (Smith, ym. 2019.)

4.2. Pieni katsaus Hollywoodin rasistiseen propangaan läpi historian

Hollywoodin syntyessä 1900-luvun alussa orjuuden harjoittaminen oli kielletty lailla vain muutamia kymmeniä vuosia aikaisemmin vuonna 1865, ja valkoista ylivaltaa vahvistava propaganda valkokankaalla oli helposti tunnistettavissa. Tuolloin elokuvat esittivät mustat ihmiset yksinkertaisina, esineellistettyinä ja usein eläimiin rinnastettuina. Vaikka orjuus oli näennäisesti lakkautettu, rotusyrjintä mahdollistettiin Yhdysvalloissa lailla aina vuoteen 1965 asti. Juridiset elimet tulkitsivat perustuslakia siten, että kaikilla oli oikeus vapauteen, mutta niin sanotut eri rodut tuli pitää erillään. Asenteet heijastuivat ja osittain myös kumpusivat elokuvista, joissa loukkaavia ja haitallisia stereotypioita luotiin ja vahvistettiin. Mustien hahmojen pääasiallinen tehtävä oli esittää yksiselitteisesti huonompia, kuin valkoiset ja täten olla naurun kohteena.

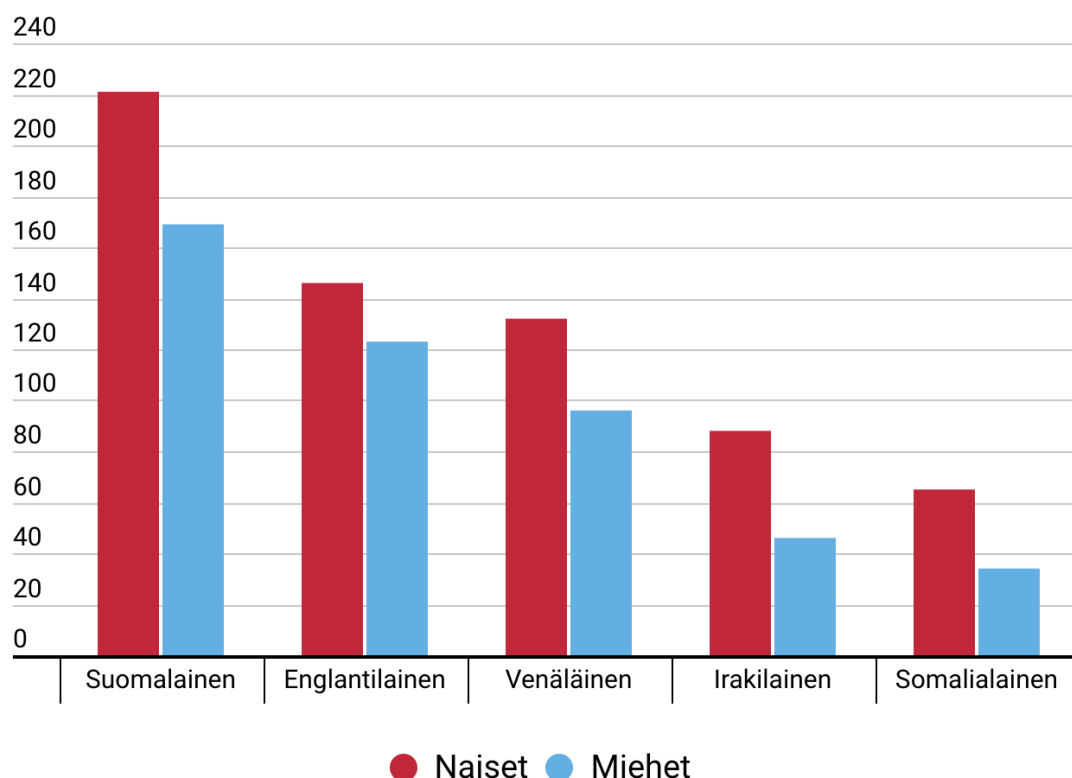
Ei-valkoisten ihmisten halventaminen tapahtui monella eri tavalla ja tasolla. Valkoiset näyttelijät muun muassa verhotuivat useasti blackfaceen, yellow faceen ja brown faceen maalaten kasvonsa ja muuttaen piirteensä näytelläkseen karikatyyrejä POC-ihmisistä. Ilmiön juuret ulottuivat Minstrel Show -kabarékulttuuriin, joka oli alkanut jo 1830-luvulla, yli puoli vuosisataa ennen kuin elokuva tuli suosituksi 1800-luvun lopussa (Grosvenor, Toll, 2019). Blackfacen käyttö propagandassa valkoisen ylivallan puolesta oli niin tehokasta, että Ku Klux Klan otti Kansakunnan synty -elokuvan osaksi omaa rekrytointi-materiaaliaan. Vuonna 1915 julkaistussa elokuvassa valkoiset näyttelijät blackfacessa esittivät väkivaltaisia mustia hahmoja, jotka vaanivat ja raiskasivat viattomia valkoisia naisia. Elokuva oli huippusuosittu. (Clark, 2019)

Sisäistetty rasismi ja valkoisen ylivallan opitut ajatusmallit heijastuivat myös mustien itsenäiseen elokuvateollisuuteen, jossa kolorismi oli selvästi havaittavissa. Esimerkiksi hahmojen hyvyys heijastui siihen, miten vaalea hahmon iho oli, minkä lisäksi vaaleampi-ihoiset mustat hahmot esitettiin viehättävämpinä, kuin tummempi-ihoiset. Syrjinnän muodolla on juuret orjuudessa, jolloin white passing orjat otettiin todennäköisemmin talon sisällä tehtäviin töihin. Vaikka heidän asemansa oli kiistämättä huono, oli heillä tiettyjä etuoikeuksia ja mahdollisuuksia tavoitella sellaisia asioita, jotka eivät olleet tummempi-ihoisille orjille mahdollisia. Taustalla vaikutti erityisesti se, että vaaleampi-ihoiset ja white pass-

ing orjat olivat orjanomistajien lähisukulaisia, orjanomistajien harjoittaman systemaattisen raiskauksen myötä. (Farrow, 2019)

Kolorismilla tarkoitetaan usein tietyn etnisyyden sisällä vallitsevaa epätasa-arvoisuutta, joka perustuu ihon vaaleuteen tai tummuuteen. Suomen kontekstissa sen tutkimus on vaikeaa, koska ihmisten etnisyyttä ei määritellä tyhjentävästi. Toisaalta Suomessa on tutkittu etnistä hierarkiaa muun muassa maahanmuuttajien tai vierasperäisen nimen kontekstissa, mikä antaa samansuuntaisia indikaattoria siitä, että mitä lähempänä niin sanottua valkoisuutta valtaväestöstöön kuulumaton henkilö on, sitä mahdollisempaa hänelle on välttää rasimia edes jossain määrin. Somalialaistaustaiset maahanmuuttajat kokevat enemmän fyysistä ja henkistä rasismia, kuin arabitaustaiset, jotka puolestaan kokevat enemmän rasismia suhteessa venäläistaustaisiin maahanmuuttajiin. (Puuronen, 2011).

Akhlaq Ahmadin toteuttama tutkimus (2019) Suomen työmarkkinoilla tapahtuvasta syrjinnästä osoittaa identtisiä tuloksia. Somalialaisella nimellä lähetetty, sisällöllisesti identtinen työhakemus saa vähemmän vastauksia, kuin irakilaisella nimellä lähetetty, joka taas saa vähemmän vastauksia kuin venäläisellä nimellä lähetetty (kuvio 6). Kaikkein eniten vastauksia saa suomalaisella naisoletetun nimellä. Tutkimuksessa haettiin matalapalkkatöihin. (Ahmad, 2019)

KUVIO 6. Ahmadin tutkimuksen työnhakijoiden saamat haastattelukutsut 500 lähetettyä hakemusta kohti. (Martti, Pietarinen, Mäntymaa, 2019.)

Toisen maailman sodan aikaan mustien ihmisten rooli elokuvissa muuttui. Yhdysvaltojen valmistautuessa sotaan, yleinen retoriikka keskittyi korostamaan Yhdysvaltojen monimuotoisen kansan hienoutta ja Hollywood teki osansa vahvistaakseen mielikuvaa siitä, että kaikilla oli yhtäläiset mahdollisuudet yhteiskunnassa. Peeblesin mukaan “Hitler oli antanut rasismille huonon nimen.” ja sodan voittaakseen Yhdysvallat tarvitsi kaiken taustaisia sotilaita ja työntekijöitä sellaisille tuotannon aloille, jotka olivat lähtökohtaisesti olleet valkoisten miesten hallitsemia (Classified X. 1998). Valtion propaganda ulottui myös Hollywoodissa tuotettuihin elokuviin, minkä myötä mustien ihmisten esittäminen parantui näennäisesti, vaikka rasismi vain muutti muotoaan.

Mustista hamoista tuli valkoisen suvaitsevaisuuden ja jalomielisyyden peili. Väline, jonka olemassaolon tarkoitus oli nostaa valkoinen sankaruus yhä korkeammalle jalustalle. Perimmäinen ajatus oli kuitenkin sama kuin aikaisemminkin. Elokuvilla luotiin ja ylläpidettiin mielikuvaa valkoisten ihmisten paremmuudesta muihin niin sanottuihin rotuihin nähden. Elokuvia kuvattiin tavalla, joissa mustien ihmisten tähdittämät kohtaukset pystyttiin rasistisimmilla alueilla tarvittaessa editoimaan pois elokuvista ilman, että se vaikutti juonen kulkuun.

Valkoiset elokuvantekijät seurasivat mustien ihmisten kulttuuria ja omivat heiltä muun muassa tansseja ja musiikkityylejä (Grosvenor, Toll, 2019). Myös tarinoiden sisällä valkoiset hahmot saattoivat seurata mustien ihmisten toimintaa sivusta ja sitten välittömästi alkaa opettaa mustille ihmisille, miten heidän kehittämät asiat tulisi tehdä paremmin. Elokuvien viesti oli edelleen sama: Mitä ikinä mustat ihmiset tekivät, valkoiset osasivat sen paremmin. Elokuvat toimivat enemmän alitajuisesti, kun rasismi muutettiin salonkikelpoisempaan muotoon. Tuolloin Hollywoodissa alettiin tuottaa esimerkiksi elokuvia, joissa valkoiset näyttelijät esittivät white passing mustia ihmisiä ja elokuvia, joissa valkoiset hahmot pukeutuivat black faceen kokeakseen, millaista on elää rasismin kohteena. (Classified X. 1998)

Hahmojen ja tarinoiden niin sanottu valkopesu, eli “whitewashing” ilmenee elokuvissa edelleen monilla tavoin. Sen lisäksi että POC-hahmoja on kautta Hollywoodin historian esittäneet valkoiset näyttelijät helposti tunnistettavassa black-, brown- tai yellow facessa, ilmenee valkopesua myös niin, että valkoiset näyttelijät esittävät etnisiä vähemmistöjä hienovaraisemmin naamioituina sekä niin, että alkuperäisten hahmojen ja historiallisten henkilöiden etninen tausta yksinkertaisesti vaihdetaan valkoiseksi. Esimerkkejä valkopesusta on muun muassa Johnny Depp elokuvassa The Lone Ranger (2013), jossa hän näyttelee alkuperäisamerikkalaista hahmoa, John Wayne mongolialaisena Genghis Khanina elokuvassa Valloittaja (1956) ja Jim Caviezel näyttelemässä Jeesus Nasaretilaista elokuvassa The Passion of the Christ (2004).

4.2.1. Racististen normien toteutuminen kotimaisella mediakentällä

Hollywoodista tutuksi tulleet eri rasisitisen syrjinnän muodot heijastuvat vahvasti myös Suomalaiseen mediakenttään, sen normeihin ja standardeihin. Kotimaisessa elokuvissa ja valtamediassa toistuvat eri rasismin muodot kaikkein selvimmästä myös piilotetumpaan. POC-roolit ovat harvassa ja useimmiten niitä leimaa tietty näkökulma. Ei-valkoisuus esitetään ei-suomalaisuuden, maahanmuuttajuuden, pakolaisuuden ja toiseuden kautta. Harvoin nähdään tarinoita, joissa POC-hahmot tai näkyviin vähemmistöihin kuuluvat näyttelijät olisivat tavallisia suomalaisia, tarinoiden päähenkilöitä tai edes kokonaisvaltaisia hah-

moja. Suomalaisuuden yksipuolinen ja valkoinen narratiivi myös jättää ulkopuolelleen todellisuuden siitä, että saamelaiset ovat Suomen ainoa alkuperäiskansa, kansojen liikkuminen ei ole uusi ilmiö ja Suomessa on ollut myös muita etnisiä ryhmiä, kuten tataareita, juutalaisia ja romaneita jo vuosisatoja.¹¹

Suomalaisessa elokuvassa, kuten Hollywoodissakin, POC-hahmojen tarinat usein kertovat syrjinnästä ja kamppailusta tukeakseen valkoisten päähenkilöiden kasvutarinoita. Kaikkein räikeintä, helposti tunnistettavaa rasimia esiintyy myös. Suomalaisessa elokuvassa on käytetty blackfacea ja rasistisia slurreja, muun muassa elokuvassa Pekka ja Pätkä n***** ja vaikka elokuva on vanha, on sitä näytetty Yleisradion kanavissa vielä vuonna 2016. Black face on edelleen myös näkyvä ja toistuva osa suomalaista tiernapoikakulttuuria.¹²

Suomen valtamediassa on myös käsitelty rasismia myös valkoisten ihmisten sokkielämysten kautta, esimerkiksi Diakin Työnimi-kampanjassa, jossa valtaväestöön kuuluvat suomalaiset hakivat töitä romaneiksi naamioituneina. Myös Iltä-Sanomat ovat tehneet samantyyllisen kyseenalaisen kokeilun, jossa toimittaja pukeutui päivän ajaksi niqabiin.¹³ Kaava toteuttaa Hollywoodin johtamaa esimerkkiä, jossa etuoikeutetulla ihmisellä on oikeus imitoida marginalisoidun ihmisen kulttuuria ja ulkonäköä ja syrjintä on merkityksellistä vasta, kun se esitetään valkoisen myötätunnon tai kokemuksen kautta. Tällöin päälimmäiseksi katsojalle jää syrjinnän kohteiden aitojen kokemusten sijaan, etuoikeutetun ihmisen jalo pyrkimys ja kertaluontoinen elämys siitä, miltä syrjintä tuntuu. Tällainen tarinan kerronta vahvistaa stereotyyppioita marginalisoiduista ryhmistä toimijoiden sijaan uhreina ja vie tilaa marginalisoiduilta ihmisiltä tarinoiden keskiössä.

¹¹ <https://peda.net/lieksa/peruskoulut/ky/oppiaineet2/s2---avoin-alusta/historia-s2/ly/lyavs/vs:file/download/ab4c0cce4bf53427b7e8c3c81e0850c5f4f3733e/Vahemistot%20Suomessa.pdf>

¹² <https://yle.fi/uutiset/3-9981348>

¹³ <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000858605.html>

4.2.2. Etnisten vähemmistöjen representaatiovinouma Hollywoodissa

Tässä kappaleessa käsittelen sitä, millainen representaatiovinouma Hollywoodissa on suhteessa kansan todelliseen demografiaan ja millaisella tahdilla muutto on tapahtumassa. Erityisesti haluan haastaa ajatuksen siitä, että eri marginalisoitujen ryhmien representaatiot olisivat korrelaatioissa näiden todelliseen osuuteen kansan demografiasta tai, että representaatioiden parantuminen tapahtuisi korrelaatioissa kansan monimuotoistumiseen. Tutkimustulokset nimitäin osoittavat yhä uudestaan, että kaikki he, jotka eivät ole valkoisia, vammauttomia, heteroseksuaalisia cis-miehiä, ovat elokuvissa lähes poikkeuksetta aliedustettuina ja useasti eivät ollenkaan.

POCien osuus Yhdysvaltain väestöstä oli vuonna 2016 noin 38,7%, eli reilusti yli kolmaosa väestöstä, mutta televisio-ohjelmien luovina tuottajina *television program creator* ei-valkoisia oli vain reilu 7%, elokuvaohjaajista 12,6% ja elokuvien päärooleista 13,9%. Väestöjakauman muutos on Yhdysvalloissa niin nopeaa, että kasvun jatkuessa samalla tahdilla, valkoisten jääminen etniseksi vähemmistöksi tapahtuu seuraavan parin vuosikymmenen aikana. Tähän kehityssuuntaan verrattaessa, representaatioiden parantuminen on kuitenkin ollut lähes olematonta ja joiltain osin myös huonontunut vuosikohtaisesti. Suhteetoman hitaan muutoksen trendiä kuvaa hyvin POC-pääroolien osuus elokuvissa: Vuosien 2011 ja 2016 välisenä aikana POC-pääroolien osuus nousi yhteensä alle neljä prosenttiyksikköä jääden 13,9 prosenttiin, eikä kasvu ollut tasaisesti nousujohtanneista, vaan notkahti esimerkiksi vuosien 2013 ja 2014 välillä hetkellisesti huonommaksi. (Hunt, Ramón, Tran, Sargent & Roychoudhury, 2018)

Yhdysvaltalaisissa elokuva- ja televisiotuotannoissa valkoisten tekijöiden ja tähtien määrä on kaikissa merkittävissä positioissa, kuten ohjaajina, käsikirjoittajina ja merkittävissä rooleissa moninkertainen kaikkiin muihin etnisiin ryhmiin nähden. Myös naiset ovat kaikilla osa-alueilla aliedustettuina, kaikkein selkeimmin elokuvaohjaajissa, joissa heitä on alle yksi seitsemää miestä kohden, vaikka naiset kattavat noin puolet USA:n ja maailman väestöstä. (Hunt, ym. 2018)

Yhdysvaltojen kontekstissa on siis selvää, että representaatiovinouma on todellinen, eikä sen muutos tapahdu korrelaatioissa kansan kehityksen kanssa.

Tutkimukset sen sijaan osoittavat, että yhä monimuotoisempi yleisö kaipaa sisältöä, jossa erilaiset ihmisryhmät ovat edustettuina ja joihin yhä useampi voi samaistua. Vuosien 2011 ja 2016 välisenä aikana julkaistuista elokuvista kaikkein parhaiten taloudellisesti pärjäsivät ne, joissa etniset vähemmistöt kattoivat 21-30% työryhmästä. Vuonna 2016 selvästi huonoiten pärjäsivät elokuvat, joiden tekijöiden diversiteetti jäi alle 20%. (Hunt, ym. 2018)

Kaikki data osoittaa, että muutos elokuva-alan representaatioissa olisi kannattavaa taloudellisesti ja perusteltua eettisesti. Parempien representaatioiden tärkeys, merkitys ja hyöty on tutkimusten mukaan kiistaton, mutta silti muutos tapahtuu suhteettoman hitaasti. Osasyynä ovat vallalla olevat asenteet ja virheelliset tiedot. Jopa elokuva-alan huipulla ollaan joko tietämättömiä tai haluttomia kehitykselle. Vuonna 2015 Hollywoodin ykkösnimiin kuuluva näyttelijä, tuottaja ja käsikirjoittaja Matt Damon totesi Project Greenlight -sarjassaan, jossa seurataan uusien elokuvantekijöiden ensimmäisiä projekteja, ettei representaatioilla ole elokuva-alan kehityksen kannalta merkitystä, kuin kameran edessä (O’Keeffe, 2015). Damonin kommentti kielii tieteellisesti täysin perustelemattomasta asenteesta, jota hän on sittemmin pyytännyt anteeksi, mutta joka alalla on edelleen vallassa.

5. POHDINTA

Opinnäytteeni valmistuttua minulle on selvää, että työni vasta pintapuolisesti tutkailee aiheita, jotka vaatisivat ja ansaitsisivat paljon laajempaa ja syvempää tutkimusta. Ennen kaikkea olisi tärkeää alkaa määritellä puuttuvia termejä ja kerätä sellaista dataa, jota meillä ei tällä hetkellä ole Suomen kontekstissa.

Sen lisäksi, että olisi tärkeää tehdä etnisiä tilastoja ja tutkimuksia representaatioista, olisi myös tärkeää vakiinnuttaa käytänteitä, jotka mahdollistaisivat yleistä tietoutta marginalisoitujen ihmisten asemasta ja sen taustalla vaikuttavista tekijöistä. Hollywoodista tehtyjen raporttien perusteella on selvää, että vaikka tietoa on jo paljon olemassa, ei se välttämättä itsessään riitä tekemään muutosta. Eri-laisia syrjinnän muotoja tutkittaessa onkin otettava huomioon laajemmat rakenteelliset ongelmat ja tutkittava, kuka eriarvoistavasta tilanteesta hyötyy, jotta muutos voisi todellisuudessa olla mahdollinen.

Jos jatkaisin tutkimuksen tekemistä, haluaisin syventyä siihen, millaisena suomalaiset kokevat tämänhetkisen kansainvälisen ja kotimaisen mediakentän representaatiot. Erityisen tärkeää olisi selvittää, mikä on media- ja kulttuurialalla työskentelevien ja päätöksiä tekevien ihmisten käsitys representaatiosta tällaisenaan ja ymmärrys siitä, millaisia vaikutuksia niillä on marginalisoituihin ihmisiin. Haluaisin kartoittaa, millaisia vallitsevia asenteita esimerkiksi työryhmää valitsevilla ja castingista päättävillä ammattilaisilla on, jotta piilevät asenteet tulisivat näkyviksi ja voitaisiin tutkia sitä, miten niitä voidaan muuttaa.

LÄHTEET

Ahmad, A. 2019. When the Name Matters: An Experimental Investigation of Ethnic Discrimination in the Finnish Labor Market. Saatavilla: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/soin.12276>

Amzil, J. 17.4.2020. Ruskean Median toiminnanjohtajan haastattelu.

Clark, A. 2019. How the History of Blackface Is Rooted in Racism. Verkkoartikkeli, <https://www.history.com/news/blackface-history-racism-origins>
LUETTU 28.4.2020

Classified X. 1998. Ohjaus: Daniels, Mark. Tuotanto: La Sept ARTE, Les Films d'Ici, Ecoutez Voir, Yeah Inc. Tuotantomaat: Yhdysvallat ja Ranska.

Farrow, K. 2019. How the camera sees color. Verkkoartikkeli, <https://nmaahc.si.edu/explore/stories/collection/how-camera-sees-color>
LUETTU 28.4.2020

Grosvenor, E. Toll, R. 2019. Blackface: the Sad History of Minstrel Shows. American Heritage 64 (1). Saatavilla: <https://www.americanheritage.com/blackface-sad-history-minstrel-shows#1>

Hubara, K. 2017. Ruskeat Tytöt. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Hubara, K. 2019. Koko Hubaran ansioluettelo. Julkaisematon. Opinnäytetyön tekijän hallussa

Lauzen, M. 2019. Boxed In 2018-19: Women On Screen and Behind the Scenes in Television. 15. Saatavilla: https://womenintvfilm.sdsu.edu/wp-content/uploads/2019/09/2018-19_Boxed_In_Report.pdf

Martti, E. Pietarinen, E. Mäntymaa, E. 2019. Suomalainen nimi on valtava etu Suomen työmarkkinoilla – tutkija lähetti tuhansia työhakemuksia eri nimillä ja tulokset hätkähdyttävät. Verkkoartikkeli, <https://yle.fi/uutiset/3-11023468>
LUETTU 14.5.2020

Nieminen, J. Etnisyystiedon merkitys kasvaa maahanmuuton lisääntyessä. Saatavilla: https://www.stat.fi/artikkelit/2013/art_2013-09-23_003.html?s=0
LUETTU 10.4.2019

Närvänen, K. 2020. Mahadura & Özberkan nostavat tabut esiin radio-ohjelmassaan: ”Meille tämä on enemmän kuin työtä”
Verkkoartikkeli, <https://telma-lehti.fi/susani-mahadura-yagmur-ozberkan-nostavat-tabut-esiin-radio-ohjelmassaan-meille-tama-on-enemman-kuin-tyota>
LUETTU 19.5.2020

O’Keeffe, K. 2015. Matt Damon Doesn’t Get Why Diversity Behind the Camera Is Necessary. Verkkoartikkeli, <https://www.mic.com/articles/125279/matt-damon-diversity-project-greenlight>

Oikeusministeriö. Syrjintä eri vähemmistöryhmissä. Saatavilla:

<https://yhdenvertaisuus.fi/vahemmistot-suomessa>

LUETTU 10.3.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019. Ministeri Kosonen jakoi Suomi-palkinnot. Verkkoartikkeli, https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ministeri-kosonen-jakoi-suomi-palkinnot

LUETTU 10.3.2020

Puuronen, V. 2011. Rasistinen Suomi. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Ruskeat Tytöt Media, 2017. Lukijakysely. Julkaisematon. Opinnäytetyön tekijän hallussa

Ruskeat Tytöt ry, 2019. Toimintasuunnitelma 2020. Julkaisematon. Opinnäytetyön tekijän hallussa

Schacht, K. 2019. What Hollywood movies do to perpetuate racial stereotypes. Verkkoartikkeli, <https://www.dw.com/en/hollywood-movies-stereotypes-prejudice-data-analysis/a-47561660>

LUETTU 25.2.2019

Smith, S. Choueiti, M. Pieper, K. 2019. Inequality in 900 popular films. Saatavilla:

https://annenbergl.usc.edu/sites/default/files/Dr_Stacy_L_Smith-Inequality_in_900_Popular_Films.pdf

Tilastokeskus. Ulkomaalaistaustaiset. Saatavilla:

<https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaalais-taustaiset.html>

LUETTU 10.3.2020

Uusivirta, M. 2019. Media huonosti palvellulle yhteisölle. Suomen Lehdistö 89 (2), 14-16.

Vedenpää, V. 2019. Uutisraivaaja-palkinnon napannut nuorten media Rare: "Meiltä loppuu aika kesken, joten nuorten ääni pitää saada kuuluviin nyt".

Verkkoartikkeli, <https://yle.fi/uutiset/3-11034925>

LUETTU 10.3.2020

Hunt, D. Ramón, A-C. Tran, M. Sargent, A. Roychoudhury, D. Hollywood Diversity Report 2018. Saatavilla:

<https://socialsciences.ucla.edu/hollywood-diversity-report-2018/>

Kuvalähteet

Kuvio 1

https://womenintvfilm.sdsu.edu/wp-content/uploads/2019/09/2018-19_Boxed_In_Report.pdf

Kuvio 2

<https://www.statista.com/statistics/270272/percentage-of-us-population-by-ethnicities/>

Kuvio 3

<https://www.statista.com/statistics/692465/distribution-lead-actors-gender/>

Kuvio 4

https://annenbergl.usc.edu/sites/default/files/Dr_Stacy_L_Smith-Inequality_in_900_Popular_Films.pdf

Kuvio 5

https://annenbergl.usc.edu/sites/default/files/Dr_Stacy_L_Smith-Inequality_in_900_Popular_Films.pdf

Kuvio 6

<https://yle.fi/uutiset/3-11023468>

Haastatteluaineisto

Jasmina Amzil, 17.4.2020.

Haastattelun kesto oli 01:19:57 ja se toteutettiin Zoom-videopuhelun kautta. Haastattelu oli keskustelunomainen ja vaikka olin laatinut kysymykset etukäteen, laajenivat aiheet myös niiden ohi. Tunsin Amzilin työnantajana ja henkilökohtaisesti ennen haastattelua, minkä myötä keskustelun tunnelma oli helppo ja avoin. Haastattelu sujui kaikin puolin hyvin ja mukavasti.

Amzil on toiminut Ruskeat Tytöt ry:n toiminnanjohtajana vuodesta 2019. Ennen tätä hän oli yhdistyksen Head of business development vuodesta 2017.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelun teemat

Teen opinnäytetyötäni Ruskeat Tytöt Mediasta ja sen vaikutuksesta kotimaiseen mediakenttään. Haastattelen Ruskeat Tytöt Median toiminnanjohtajaa Jasmina Amzilia, saadakseni laajan kuvan siitä, mikä on Ruskeat Tytöt Median arvopohja, toiminnan muoto ja tavoitteet. Haastattelun tarkoituksena on ymmärtää paremmin Ruskeat Tytöt Median toimintaa ohjaavia tekijöitä ja sen merkitystä seuraajilleen. Haastattelu muodostui seuraavien teemojen ympärille.

1. Ruskeat Tytöt Median tärkeimmät tehtävät
2. Keskeisimmät toimintaa ohjaavat arvot
3. Merkitys kotimaiselle mediakentälle
4. Ruskeat Tytöt Median kohderyhmä
5. Ruskeat Tytöt Median seuraajakunta
6. Toiminnan eri osa-alueiden merkitys
7. Kehitys ja muutokset kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana
8. Tulevaisuuden suunta